

лиз ситуації і шляхи реагування на виклики часу розглядаються на міжнародному рівні, не залишаючись в суцільно російському сегменті. Отримані вже на сьогоднішній день по нашій ініціативі результати гармонізації судово-експертної діяльності в міністерствах юстиції держав-членів ЄвразЭС є прикладом серйозних позитивних кроків в цьому напрямку.

Активна участь в міжнародній діяльності, широке ознайомлення з зарубіжною експертною практикою і узагальнення досвіду наших колег дозволяє осмислити певні напрацювання, “найкращі практики” і запропонувати шляхи до зближення і розумінню конкретних дій в області забезпечення якості судово-експертного виробництва. При цьому підхід до запозичення повинен бути органічним, не можна при створенні національної системи менеджменту якості в області судової експертизи замикатися на якій-небудь зарубіжній системі, не слід пренебрегати власним досвідом.

Сучасна система судово-експертних установ Міністерства юстиції, незалежна від слідчих органів є, безумовно, цінним надбавком практики і прикладом її столітнього функціонування дуже позитивним. Не відмовляючись від усього позитивного досвіду, накопленого за багато десятиліть, попереду стоїть довгий шлях змін і реорганізації в цілях суттєвого покращення життя судово-експертних установ України і Росії.

О.І. Майстренко, в.о. зав. відділення

Запорізьке відділення Дніпропетровського НДІСЕ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Ефективність здійснення судової експертної діяльності та використання її результатів у процесі, у першу чергу, залежить від стану її зовнішньої та внутрішньої організації, у другу — відповідності його реаліям і потребам. Організація здійснення судово-експертної діяльності та проведення експертних досліджень в Україні на даний час, попри докладну правову регламентацію, не є досконалою. Це пов'язано із суттєвими змінами процесуального законодавства, формуванням його основних інститутів: доказування та доказів, важливе місце серед яких займають судові експертизи. Потребують наукового осмислення перс-

пективні способи розвитку організації судово-експертної діяльності, організаційної структури експертних установ в Україні.

Відомо, що в Україні сьогодні приділяється особлива увага розвитку наукових досліджень у галузі судової експертизи.

Провідну роль у проведенні судових експертиз відіграють державні спеціалізовані установи і експертні служби, зокрема науково-дослідні інститути судових експертиз Міністерства юстиції України, установи Міністерства охорони здоров'я, експертні служби Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України та Міністерства оборони, на які, згідно із ст. 7 Закону України “Про судову експертизу”, покладено здійснення судово-експертної діяльності.

Державний реєстр атестованих судових експертів, ведення якого забезпечує Міністерство юстиції, налічує близько 3,5 тис. судових експертів державних та недержавних установ. Згідно із вимогами Закону України “Про судову експертизу” 500 фахівцям недержавних структур Центральною експертно-кваліфікаційною комісією Міністерства юстиції України присвоєно кваліфікацію судових експертів з багатьох експертних спеціальностей, зокрема будівельно-технічних, товарознавчих, економічних та ін.

За останні роки збільшився чисельно і якісно кадровий склад експертів-криміналістів експертних установ Міністерства юстиції та науково-дослідних експертно-криміналістичних установ Міністерства внутрішніх справ України.

При Національній академії внутрішніх справ України відкрито факультет підготовки слідчих і криміналістів для органів внутрішніх справ, діє факультет підвищення кваліфікації експертів-криміналістів. На кафедрах криміналістики та криміналістичних експертиз Національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого, Національного університету імені Тараса Шевченка, Львівського університету імені Івана Франка, Національної академії внутрішніх справ України, Одеського, Дніпропетровського, Донецького університетів, Одеської юридичної академії та інших юридичних вузах ведуться цікаві наукові розробки в галузі криміналістичної діагностики і прогностики, криміналістичної інформатики, комп'ютерної психофізіологічної діагностики людини, сучасних інформаційних технологій, автоматизації експертних досліджень, криміналістичної одорології, криміналістичної голографії, застосування мікроскопії, радіоактивних ізотопів, дослідження в інфрачервоних пучках, вивчаються питання застосування лазерів у криміналістиці. Ведуться розробки щодо впровадження в практику сучасних

електромагнітних, радіоскопічних, голографічних і теплових методів для вирішення низки пошукових криміналістичних завдань.

Вченими-криміналістами завершені цікаві наукові дослідження в галузі психологічної експертизи, одорологічної експертизи, експертизи голосу людини, експертизи звукового середовища, експертизи різноманітних джерел звуку, експертизи звуко- та відеозаписуючих об'єктів. На черзі вивчення проблеми експертизи комп'ютерних систем, експертизи комп'ютерних банків даних, експертизи комп'ютерних програм, авторознавчої експертизи в плані розширення їхніх можливостей, експертизи поліграфічної продукції, виготовленої на сучасних комп'ютерних комплексах, експертизи слідів зубів людини, експертизи слідів механізмів, пристроїв та обладнання, портретної експертизи, експертизи паперових вітчизняних та іноземних грошових знаків, експертизи пластикових карток, експертизи цінних паперів, експертизи об'єктів рослинного походження, ґрунтознавчої експертизи, екологічної експертизи, експертизи індивідуальної приналежності крові та виділень людини методом генотипоскопії, товарознавчої експертизи автотранспортних засобів, електротехнічної експертизи, експертизи вибухових пристроїв, вибухових речовин, продуктів вибуху, фрагментів вибухових пристроїв, динаміки вибуху, комп'ютерно-технічної експертизи, експертизи магнітних носіїв, пристроїв для запису звуку та зображення, слідів звуко- та відеозаписуючих пристроїв, соціолінгвістичної експертизи та багато інших.

Крім вищезазначеного, відбувається подальша розробка і удосконалення методики проведення деяких видів економічних, товарознавчих, комп'ютерно-технічних, об'єктів інтелектуальної власності, мистецтвознавчих, лінгвістичних і інших. Потрібна розробка методів дослідження речових доказів, аргументація критеріїв їх допустимості.

На сучасному етапі на якість проведення судових експертиз і експертних досліджень значним чином впливає використання науково-технічних засобів і експертних інформаційних систем з метою автоматизації збирання, накопичення, збереження, пошуку і надання інформації. Усі види експертних досліджень (ідентифікаційні, класифікаційні, діагностичні) піддаються автоматизації, їх результати набувають об'єктивного характеру, зменшується вплив суб'єктивного чинника.

Подальше удосконалення судової експертизи неможливе без законодавчої роботи, яка сьогодні інтенсивно ведеться в Україні. Важливу є координація діяльності та об'єднання зусиль усіх експертних установ держави щодо оптимального використання інтелектуальної (експертних

кадрів) та інструментальної (лабораторної) бази, маючи на меті найбільш повне і дійове задоволення потреб слідчої та судової практики в проведенні судових експертиз та експертних досліджень.

**Е.Б. Сімакова-Єфремян, канд. юрид. наук,
ст. науков. співробітник, заст. директора**

Харківський НДІ судових експертиз

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Виходячи із сучасних вимог експертного забезпечення правосуддя України, автором розглянуто проблеми нормативного регулювання новим Кримінальним процесуальним кодексом України деяких питань призначення та проведення судової експертизи.

Виходячи з актуальної потреби у корінних змінах кримінально-процесуального законодавства, за ініціативою Президента України був розроблений, а 13 квітня 2012 року — прийнятий новий Кримінальний процесуальний кодекс України (надалі — новий КПК), який набрав чинності з 19 листопада 2012 року.

Питання удосконалення кримінального процесуального законодавства не нове у юридичній літературі. Зокрема, на проблеми нормативно-правого регулювання судово-експертної діяльності в кримінальному провадженні зверталася увага в спеціальній літературі, у тому числі, й автором даної статті [1–5]. Безумовно, новий закон заслуговує позитивної оцінки з точки зору запровадження принципів змагальності, рівності сторін тощо. Так, начальник Управління експертного забезпечення правосуддя МЮ України Л.М. Головченко в інтерв'ю часопису для аудиторів, судових експертів, бухгалтерів та правників “Незалежний аудитор” зазначає: “Якщо порівнювати нову редакцію КПК з попередньою, ще 60-х років, то скажу, що в цілому це дійсно прогресивний закон. Зокрема, що стосується норм, які регламентують судову експертизу, то в ньому широко визначені процесуальні питання. Ґрунтовно прописаний процес призначення та проведення судової експертизи, окреслена експертна ініціатива та вимоги до змісту і форми висновку судового експерта”. Л.М. Головченко також акцентує увагу на виваже-